

Aan de besturen van VNO-NCW, MKB, LTO, Bouwend Nederland, FNV, CNV, VCP, HZC
Aan de leden van de commissie SZW en/of pensioenwoordvoerders politieke partijen 2^e Kamer

29 mei 2017

Mevrouw, Mijnheer,

De SER heeft een verkenning uitgevoerd van mogelijke toekomstige pensioencontracten. Het kabinet sprak zich vervolgens positief uit over een tweetal nieuw type contracten: een uitkeringsovereenkomst met meer flexibiliteit en minder nominale zekerheid dan het huidige (n)FTK-contract (variant I-b) en een beschikbare premieovereenkomst met collectieve risicodeling (variant IV-c). In beide contracten wordt de doorsnee-systematiek vervangen door een systematiek met degressieve opbouw.

Als vertegenwoordigers van vier verenigingen van gepensioneerden in de bouw zien wij deze ontwikkelingen met zorg aan. Door middel van deze brief willen wij daarom graag onze mening over de volgende onderwerpen aan u bekend maken:

- 1. afschaffing van doorsneepremiesystematiek
  - 2. invoering van een persoonlijk pensioenvermogen met collectieve risicodeling
1. Doorsneepremie-systematiek Het huidige systeem van de doorsneepremie (voor iedereen hetzelfde premiepercentage en een lineaire opbouw van de pensioenrechten) is erg eenvoudig en goed te begrijpen. De onderlinge solidariteit die dit systeem met zich meebrengt is in onze ogen een groot goed. Voordat men overstapt naar een ander systeem moet het daarom eerst heel duidelijk zijn waarom dit systeem niet meer zou voldoen of niet eenvoudig kan worden aangepast. Tot op heden is dat in onze ogen absoluut onvoldoende duidelijk gemaakt. Wij onderkennen dat door de doorsneepremie-systematiek bepaalde groepen mogelijk worden benadeeld. Dit is echter altijd de keerzijde van solidariteit. Momenteel wordt veel gesproken over het feit dat jongeren zouden worden benadeeld door de lagere opbouw op jongere leeftijd.

1

Er zijn echter nog meer “onrechtvaardigheden” te noemen:

- vrouwen leven gemiddeld langer, waarom dan toch hetzelfde premiepercentage?
- ongezond levende mensen leven in het algemeen korter, waarom dan toch hetzelfde premiepercentage?
- veelverdieners leven gemiddeld langer, toch hetzelfde premiepercentage?
- hoog- en laagverdieners, waarom toch hetzelfde premiepercentage?

- mensen met een vlakke of met een stijgende carrièrelijn, waarom toch hetzelfde premiepercentage? Door de solidariteit van de doorsneepremie los te laten wordt de deur open gezet voor iedere andere nog te benoemen "onrechtvaardigheid". Als straks met elke "onrechtvaardigheid" rekening moet worden gehouden, zal het resultaat zijn dat het systeem steeds ingewikkelder wordt; met alle gevolgen van dien. De vraag is daarbij ook of al deze "onrechtvaardigheden" zo groot zijn dat zij een volledige stelselwijziging noodzakelijk maken. Het is op zich juist dat ingelegde premies op jonge leeftijd langer renderen dan premies ingelegd op latere leeftijd. Regelingen voor aanvullend pensioen zijn echter gebaseerd op een ca. 40 jaar lange opbouwperiode en daardoor wordt er dus automatisch rekening gehouden met deze verschillen. Alleen voor personen, die, om wat voor reden dan ook, veel minder dan 40 jaar pensioen opbouwen zou men eventueel de redenatie kunnen volgen dat er wel verschillen in opbouw ontstaan. Het verschil in opbouw hangt ondermeer sterk af van het rendement waarmee in de toekomst gerekend zal worden. Voor de vaststelling van de verplichtingen van een pensioenfonds wordt thans gerekend met een percentage van ca. 1%. De SER gaat in haar rapport bij de vergelijking van de diverse systemen echter uit van aanzienlijk hogere percentages. Maar stel nu dat de rente inderdaad de komende 40 jaar niet boven de 2% uitkomt. In dat geval blijven de verschillen in het opgebouwde pensioenvermogen tussen de doorsneepremie-systematiek en een systeem met degressieve opbouw relatief gering. De zo gevreesde overheveling van "jong" naar "oud" draait zelfs geheel om wanneer de jongeren van nu de komende twintig jaar worden geconfronteerd met een laag rendement van ca 1%, gevolgd door een periode van hoge rendementen bijvoorbeeld 5%. In dat geval zullen de jongeren van nu (en dus de ouderen van straks) hun hoge opbouw met laag rendement over de eerste twintig jaar niet meer kunnen compenseren met een lage opbouw en hoger rendement over de laatste twintig jaar. Met de discussie over solidariteit tussen de generaties is op zich niets mis, maar ook bij de invoering van het systeem van degressieve opbouw zullen - door de per definitie wisselende reële netto rendementen gedurende de looptijd - altijd "onrechtvaardigheden" blijven bestaan.

2

Het afschaffen van de doorsneepremie-systematiek is hiervoor dus geen oplossing. Mogelijk nemen de "onrechtvaardigheden" zelfs toe.

De stelling, dat mensen die op latere leeftijd ZZP'er worden door de doorsneepremie-systematiek worden benadeeld, is ook niet juist. Een eventuele benadeling is niet een gevolg van het pensioenstelsel, maar van de eigen keuze om niet langer deel te nemen aan het stelsel. Door bijvoorbeeld de ZZP'ers te verplichten wel deel te nemen aan een pensioenregeling is dit probleem volledig op te lossen.

Bij de overgang naar een nieuw stelsel moet de opbouw van alle actieve deelnemers voor iedereen op dezelfde wijze actuarieel (vanaf het moment van deelname) teruggerekend worden, zodat uiteindelijk bij pensionering voor iedereen weer de oorspronkelijke pensioenaanspraak zal gelden.

Een belangrijk nadeel van de overgang naar een systeem van degressieve opbouw

is het feit dat de stelselwijziging een eenmalige storting noodzakelijk maakt. Deze storting zal (grotendeels) ten laste komen van de reserves van het pensioenfonds. Dit zal een daling van de dekkingsgraad tot gevolg hebben waardoor de kans op indexering van de uitkeringen in de toekomst nog verder weg komt.

De gepensioneerden en de andere uitkeringsgerechtigden moeten hierdoor indirect bijdragen aan deze stelselwijziging. Dit is in strijd met de evenwichtigheid van een goed pensioenstelsel. De pensioengerechtigden hebben namelijk geen enkel profijt van de stelselwijziging, maar ondervinden wel de nadelen.

Gezien het voorgaande zijn wij daarom tegen de afschaffing van de doorsneesystematiek, indien dit (direct of indirect) negatieve gevolgen heeft voor de hoogte van de huidige pensioenuitkeringen.

2. Persoonlijk pensioenvermogen met collectieve risicoverdeling

Alleen de term geeft al aan dat we hier te maken hebben met een potentieel probleem. Persoonlijk en collectief zijn immers strijdig met elkaar.

Het persoonlijk pensioenvermogen is bovendien een schijnzekerheid omdat het erg onzeker is hoe groot de collectieve buffer is en in hoeverre men eigenaar wordt van deze collectieve buffer. Verder kan het persoonlijk pensioenvermogen bij wisselende beleggingsrendementen jaarlijks sterk wisselen, hetgeen juist meer onzekerheid zal geven.

Het is bovendien nog volstrekt onduidelijk hoe de transitie van het oude naar het nieuwe systeem zal plaatsvinden. Indien wordt gestart met een collectieve buffer gaat die dan ten kosten van de thans opgebouwde pot voor collectieve aanspraken?

3

Een ander nadeel van de variant IV-c, zoals die nu wordt voorgesteld, is ook dat er dan sprake is van een dubbele transitie. De overgang van doorsneepremie naar degressieve pensioenopbouw is al lastig genoeg. Twee transities tegelijkertijd is vragen om problemen. Een volledig gescheiden opbouw in een apart, nieuw op te richten fonds lijkt daarom de enige oplossing.

Omdat er bij dit voorstel sprake is van een premieovereenkomst, bestaat het risico dat bij pensionering de pot toch leeg (leger) blijkt te zijn. Er is een grote kans dat de noodzakelijke herverdeling dan in het nadeel van de pensioengerechtigden zal zijn. Over dit risico is nu nog onvoldoende gecommuniceerd.

Met betrekking tot de opmerking van de staatsecretaris in haar brief van 8 juli 2016 dat variant IV-c ca. 8% hogere pensioenen oplevert, is ons commentaar dat dit het resultaat is van gedurende langere tijd risicovoller beleggen van het pensioenvermogen. Hiervoor hoef je het pensioensysteem niet te veranderen, maar alleen de regels voor beleggen aan te passen.

Gezien het voorgaande zijn wij daarom tegen de invoering van het systeem van persoonlijk pensioenvermogen met collectieve risicodeling, zo lang het risico bestaat dat de invoering van dit systeem (direct of indirect) negatieve gevolgen heeft voor de

hoogte van de huidige pensioenuitkeringen.

Tot Slot

De laatste jaren wordt door diverse partijen steeds harder geroepen, dat het pensioenstelsel niet houdbaar is en dat het stelsel daarom grondig moet worden aangepast. Omdat deze stelling helaas zelden wordt onderbouwd dringt de vraag zich op of deze stelling wel juist is.

De toegenomen levensverwachting en de lage rente zijn namelijk externe oorzaken, die men niet wegneemt door het stelsel aan te passen. De (achteraf) ongelukkige keuze om de dekkinggraad volledig afhankelijk te maken van de risicovrije rente en niet van het werkelijke rendement van de pensioenfondsen, kan relatief eenvoudig worden hersteld zonder het stelsel ingrijpend aan te passen.

Ook de stelling dat de ouderen ten koste van de jongeren de pensioenpotten leeghalen is een absoluut onjuiste voorstelling van zaken. Er is immers sprake van een kapitaalstelsel. De ouderen van nu hebben (samen met de werkgevers) premies ingelegd. De rendementen op deze ingelegde premies waren de afgelopen 50 jaaren dusdanig, dat er nu meer dan voldoende geld beschikbaar is om de geldontwaarding volledig te compenseren. Daarnaast is zelfs nog een forse reserve opgebouwd. Ook om deze reden is het dus niet nodig om het stelsel ingrijpend te hervormen.

Wel zijn wij van mening dat variant IB van het SER-rapport wel een duidelijke verbetering is ten opzichte van het huidige (n)FTK-systeem met de verplichte rekenrente.

4

Hiermee komt een einde aan de huidige schijnzekerheid dat de pensioenen weliswaar nominaal zijn gegarandeerd, maar in werkelijkheid door de voorwaardelijke indexering niet zijn gegarandeerd. Ook komt er een eind aan de rare situatie dat de pensioenen nu worden gekort om te kunnen garanderen dat pensioenen in de toekomst niet worden gekort.

Door het loslaten van de 97,5% zekerheid kan met kleinere buffers worden volstaan en kan worden gekozen voor een rekenrente die wel een relatie heeft met het beleggingsresultaat van het pensioenfonds.

Voor de invoering van dit systeem gelden voor ons wel de volgende voorwaarden:

- -

-

de toe te passen rekenrente moet reëel zijn en gerelateerd aan het werkelijke rendement de rekenrente die gebruikt wordt voor de premievaststelling moet gelijk zijn aan de rekenrente die wordt gebruikt voor de vaststelling van de verplichtingen van het fonds

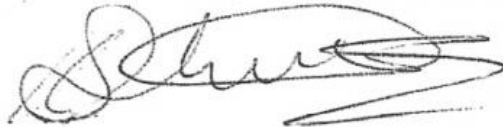
de buffer opbouw moet worden gelimiteerd tot een adequaat niveau

Met het sturen van deze brief hebben wij duidelijk willen maken hoe het overgrote deel van onze achterban denkt over de plannen om het pensioenstelsel aan te passen. Wij zijn er voorts van overtuigd dat wij met deze brief een constructieve bijdrage leveren aan een evenwichtige oordeelsvorming over de aanpassingen van het pensioenstelsel.

Namens

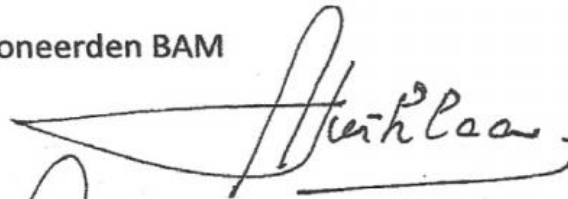
Nederlandse Bond voor Pensioenbelangen

W. Schuddeboom

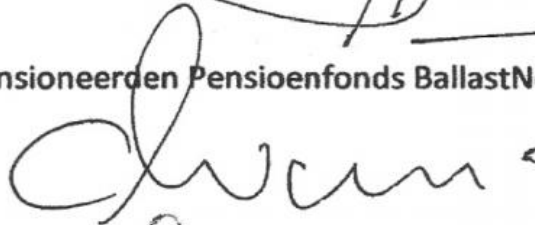
Vereniging van Gepensioneerden BAM

A. Kerklaan

Vereniging Gepensioneerden Pensioenfonds BallastNedam

K. Wierda

Vereniging van Gepensioneerden VolkerWessels

H. Spek

